

Національний університет
водного господарства та природокористування

Міністерство освіти і науки України

**Національний університет водного господарства та
природокористування**

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Кафедра менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

О.А. Лагоднюк

“ _____ ” _____ 2020 року

Національний університет водного господарства та природокористування **06-08-84**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

PROGRAM OF THE DISCIPLINE

РЕГІОНАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

REGIONAL MANAGEMENT

Спеціальність
Specialty

всі спеціальності
All specialties

Спеціалізація
Specialization

всі спеціалізації
all specializations

Рівне – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Регіональний менеджмент» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня усіх освітньо-професійних програм спеціальностей НУВГП. Рівне: НУВГП, 2020. 14 с.

Розробник: Швець Ф.Д., к.т.н., доцент кафедри менеджменту

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри менеджменту
Протокол від «22» січня 2020 року № 4

Завідувач кафедри менеджменту _____ Л.Ф. Кожушко
«22» січня 2020 року

Керівник групи забезпечення
спеціальності _____ Л.Ф. Кожушко

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІЕМ
Протокол від «___» _____ 2020 року № ___

Голова науково-методичної ради з якості ННІ _____ Н.Е. Ковшун

Схвалено науково-методичною радою НУВГП
Протокол від _____ 2020 року № _____

Вчений секретар науково-методичної
ради НУВГП _____ Т.А. Костюкова

ВСТУП

Предметом вивчення дисципліни «Регіональний менеджменту» є формування у майбутніх керівників умінь розроблення форм, методів та стратегій управлінської діяльності в регіональному масштабі, створення та використання галузевих підсистем як основи забезпечення досягнення ефективного управління діяльності регіональних суб'єктів господарювання.

Знання та навички з дисципліни «Регіональний менеджмент» допоможуть оволодіти студентам компетентностями з фахових предметів, знадобляться під час проходження виробничої і переддипломної практик, допоможуть написати і захистити випускову роботу та в подальшому успішно конкурувати на регіональному ринку відповідних робіт (послуг).

Анотація

Розвиток національної економіки потребує використання системного підходу до управління, що обґрунтовує необхідність функціонування такої системи управління на регіональному рівні, яка б відповідала сучасним цілям та умовам загально визнаної практики внутрішнього міжрегіонального співробітництва та міжнародної співпраці на певній території.

Сучасний стан регіонального розвитку країни характеризується дедалі більшою концентрацією економічної активності на рівні великих міст, значними диспропорціями в розвитку територій, наявністю неефективної системи державного управління регіональним розвитком та непрозорого механізму його фінансового забезпечення, обмеженістю ресурсів, застарілими механізмами взаємовідносин центру з регіонами та регіонів між собою.

Існуючі зовнішні та внутрішні виклики, які постають перед Україною на сучасному етапі розвитку, вимагають формування нової державної регіональної політики, яка б відповідала нагальним потребам розвитку регіонів і територіальних громад та базувалася на найкращих вітчизняних і світових теоріях та практиках.

Необхідність удосконалення управління соціально-економічними процесами в регіонах нині зумовлена, з одного боку, загостренням конкуренції територій щодо залучення і збереження різноманітних ресурсів, а з другого – підвищенням ролі територій щодо реалізації економічних реформ та формування точок зростання.

Ефективне управління на регіональному рівні сприятиме досягненню поточних та стратегічних цілей економічного і соціального розвитку територій.

Ключові слова: регіональний менеджмент, управління на регіональному рівні, внутрішнє міжрегіональне співробітництво, регіональний розвиток, управління соціально-економічними процесами, розвиток територій, територіальні громади, підвищення рівня конкурентоспроможності територій, економічні реформи, оптимізація регіонального управління, природно-ресурсний потенціал, програмування регіонального розвитку, децентралізація влади, місцеві органи виконавчої влади, інфраструктура, органи місцевого самоврядування, державна регіональна політика.

Annotation

The development of the national economy requires the use of a systematic approach to governance, which substantiates the need for a system of governance at the regional level that is consistent with the current goals and conditions of the generally recognized practice of internal interregional cooperation and international cooperation in a specific territory.

The current state of regional development of the country is characterized by an increasing concentration of economic activity at the level of large cities, significant disparities in the development of territories, the presence of an inefficient system of state management of regional development and a non-transparent mechanism of its financial security, limited resources, outdated mechanisms of relations between the centers and regions.

The current external and internal challenges facing Ukraine at the present stage of development require the formation of a new national regional policy that meets the urgent needs of the development of regions and territorial communities and is based on the best national and world theories and practices.

The need to improve the management of socio-economic processes in the regions is now, on the one hand, exacerbated by competition between territories for attracting and conserving various resources, and on the other, by enhancing the role of territories in implementing economic reforms and shaping growth points.

Effective governance at the regional level will help achieve the current and strategic goals of economic and social development of the territories.

Key words: regional management, regional management, internal inter-regional cooperation, regional development, management of socio-

economic processes, development of territories, territorial communities, increasing the level of competitiveness of territories, economic reforms, optimization of regional management, natural resource potential, programming of regional development authority, local executive authorities, infrastructure, local governments, state regional policy.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОКР	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3		За вибором
Модулів: 1	Специальність: всі спеціальності НУВГП Рівень вищої освіти: бакалаврський	<i>Рік підготовки</i>
Змістових модулів: 2		4-й
Загальна кількість годин: 90		<i>Семестри</i>
		8-й
		<i>Лекції</i>
		16 год.
		<i>Практичні</i>
		14 год.
		<i>Лабораторні</i>
		–
	<i>Самостійна робота</i>	
	60 год.	
	Форма контролю:	
	залік	

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 33% до 67%.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни „Регіональний менеджмент” полягає в оволодінні теоретичними, методологічними і

методичними основами регіонального управління для використання в практиці управління економічним і соціальним розвитком території. Формуванні у майбутніх менеджерів необхідних управлінських якостей в контексті з економічними, соціальними і політичними аспектами регіонального розвитку.

Основними завданнями навчальної дисципліни є: теоретична підготовка студентів з питань загальних положень, принципів та методів організації системи регіональної влади та місцевого самоврядування на адміністративній території, ефективне використання регіонального сукупного потенціалу, знань про загальні принципи, форми та методи управління адміністративною територією і отримання спеціальних знань необхідних для практичної управлінської діяльності.

У результаті вивчення даного навчального курсу студент повинен **знати:**

- форми прояву економічних законів територіальної організації суспільного виробництва;
- цілі та завдання регіонального менеджменту;
- особливості формування галузевої, функціональної та соціально-демографічної структур регіону;
- систему організації влади на обласному, районному та місцевому рівнях;
- методику комплексної оцінки розвитку регіону, методи економічного районування території;
- оцінку трудового потенціалу регіону та регіональні ринки праці;
- принципи екологічно збалансованого розвитку території, оцінки природних ресурсів регіону;

вміти:

- проводити аналіз соціально-економічного розвитку території у просторовому та часовому аспектах;
- визначати основні показники розвитку території, структурні пропорції та тенденції їх зміни;
- використовувати методи розробки прогнозів, планів та програм соціально-економічного розвитку територій, розраховувати доходну та витратну частини місцевих бюджетів та міжбюджетних трансфертів;
- оцінювати інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність території.

Вивчення навчальної дисципліни „Регіональний менеджмент” передбачає формування у студентів таких **загальних компетентностей**: здатність до навчання, здатність до аналізу і синтезу, здатність розв’язання проблеми, здатність працювати самостійно, здатність управління інформацією, здатність застосовувати знання на практиці, здатність пристосовуватись до нових ситуацій, здатність до організації і планування, прийняття рішень, здатність до критики і самокритики.

Міжособистісні компетентності:

- ✓ уміння працювати у колективі та створювати здоровий психологічний клімат;
- ✓ здатність до критики та самокритики під час дискусії;
- ✓ уміння донести до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід в галузі професійної діяльності;
- ✓ уміння проявляти толерантне ставлення до співробітників.

Системні компетентності:

- здатність отримувати, аналізувати й поширювати серед фахівців інформацію щодо реального стану економіки та регіонального розвитку;
- здатність до пошуку шляхів вирішення складних практичних проблем у професійній сфері, які стосуються певних проблем регіональної політики;
- здатність ефективного управління економічною інформацією, що стосується певної професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) вміння (компетентності):

- ✓ вміння планувати і організувати потоки ресурсів та інформації в регіоні на основі принципів логістичного підходу;
- ✓ вміння розробляти інноваційні та антикризові технології для розв’язання завдань регіонального розвитку, ідентифікувати ризики та визначати способи управління ними;
- ✓ вміння застосовувати методи здійснення контролю за реалізацією регіональної політики.

Практичні заняття та самостійна робота студентів з дисципліни „Регіональний менеджмент” передбачені робочою програмою дисципліни.

Отримані теоретичні знання та практичні вміння студенти мають застосовувати в процесі проходження виробничих і переддипломної практик, написанні курсових робіт та магістерського проекту.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Теоретичні засади управління регіональним розвитком.

Зміст, поняття та сутність регіонального менеджменту. Теорії регіонального розвитку та їх еволюція. Територіальна організація господарства регіону.

Тема 2. Організаційні форми територіального управління.

Державна регіональна політика та управління регіональним розвитком. Органи державної влади на місцевому рівні. Органи місцевого самоврядування.

Тема 3. Регіональні стратегії як інструмент управління розвитком територій. Регіональні стратегії розвитку: сутність, роль у загальній системі планування розвитку регіонів, особливості розробки. Методичні засади підготовки регіональних стратегій розвитку. Моніторинг та оцінювання реалізації регіональних стратегій розвитку. Комунікативне забезпечення процесу стратегічного планування.

Тема 4. Управління регіональною інфраструктурою. Сутність регіональної інфраструктури. Науково-теоретичні основи розвитку економічної інфраструктури регіону. Особливості функціонування об'єктів регіональної інфраструктури комунальної форми власності. Роль державно-приватного партнерства в розвитку регіональної інфраструктури.

Тема 5. Соціальна інфраструктура як об'єкт регіонального управління. Теоретичні засади формування соціальної інфраструктури регіону. Розвиток основних галузей соціально-побутового та соціально-культурного призначення. Державне регулювання розвитку соціальної інфраструктури регіону.

Тема 6. Стимулювання економічного розвитку регіонів. Сучасні підходи до аналізу та оцінювання економічного розвитку регіонів. Показники економічного та соціального розвитку. Прогнозування економічного та соціального розвитку регіонів. Державні механізми стимулювання економічного розвитку регіонів. Науково-методичні

Тема 7. Управління регіональними логістичними системами. Зміст та сутність логістичного менеджменту в регіональному управлінні. Засоби управління регіональними логістичними системами. Оптимізація розвитку регіональних логістичних систем. Прогнозування показників регуляторного впливу в регіональних логістичних системах.

Тема 8. Фінансові ресурси регіону. Структура та функції фінансових ресурсів регіону. Нормативно-правова база формування фінансових ресурсів регіону; етапи розвитку. Напрями зміцнення фінансово-ресурсної бази регіонів.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма навчання					
	Усьо- го	у тому числі				
л		п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи регіонального менеджменту						
Тема 1. Теоретичні засади управління регіональним розвитком	10	2	-	-	-	8
Тема 2. Організаційні форми територіального управління	11	2	2	-	-	7
Тема 3. Регіональні стратегії як інструмент управління розвитком територій	11	2	2	-	-	7
Тема 4. Управління регіональною інфраструктурою	11	2	2	-	-	7
Змістовий модуль 2. Управління та прогнозування розвитком регіону						
Тема 5. Соціальна інфраструктура як об'єкт регіонального управління	12	2	2	-	-	8
Тема 6. Стимулювання економічного розвитку регіонів	12	2	2	-	-	8
Тема 7. Управління регіональними логістичними системами	12	2	2	-	-	8
Тема 8. Фінансові ресурси регіону	11	2	2	-	-	7
Усього годин	90	16	14	-	-	60

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи регіонального менеджменту		
1.	Тема 1. Організаційні форми територіального управління	2
2.	Тема 2. Регіональні стратегії як інструмент управління розвитком територій	2
3.	Тема 3. Управління регіональною інфраструктурою	2
Змістовий модуль 2. Управління та прогнозування розвитком регіону		
4.	Тема 4. Соціальна інфраструктура як об'єкт регіонального управління	2
5.	Тема 5. Стимулювання економічного розвитку регіонів	2
6.	Тема 6. Управління регіональними логістичними системами	2
7.	Тема 7. Фінансові ресурси регіону	2
	РАЗОМ	14

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента полягає у поглибленні знань та умінь з усіх тем навчальної дисципліни. Самостійна робота потребує опрацювання додаткової навчальної літератури, нормативних документів, наукових праць та періодичних ділових видань.

Розподіл годин самостійної роботи студентів

№ з/п	Види навчальної діяльності	Обсяг часу, годин
		денна форма
1	Опрацювання лекційного матеріалу	8
2	Підготовка до практичних занять	7
3	Опрацювання окремих частин тем програми, які не викладаються на лекціях	30
4	Підготовка до контрольних заходів	15
	Всього	60

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

В процесі проведення лекційних та практичних занять використовуються такі методи активного навчання: диспути та дискусії; тематичні тести; розподіл ролей в аудиторії; ділові ігри; ситуаційні завдання з обговоренням, кейс-задачі.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання навчальних досягнень студентів за усіма видами навчальних робіт проводиться за поточним контролем.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у тестовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (30 тестів, трьох рівнів складності) та проводяться в системі Moodle через ННЦНО. Перевірка практичних умінь здійснюється під час практичних занять і за результатами виконання самостійної роботи.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «Історія менеджменту», є:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо).

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі.

Критерії оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи студентів) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа:

0% – завдання не виконано; 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру; 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці; 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності,

висновки, оформлення тощо); 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Розподіл балів, які отримують студенти денної форми навчання

Поточний контроль								Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
10	15	15	10	10	15	10	15	
50				50				100

В заліковій відомості результати навчання проставляються за двома шкалами – 100-бальною та національною. Зараховано виставляються тільки тим студентам, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, і набрали за результатами поточного контролю не менше 60 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	зараховано
82-89	
74-81	
64-73	
60-63	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Конспект лекцій, комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, нормативні документи, презентаційні матеріали.

11. ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Регіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2014. – 512 с.
2. Кобилін П.О. Семінар з проблем регіонального розвитку: навчально-методичний посібник для аудиторної та самостійної роботи студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» за спеціальністю «Економічна та соціальна географія». – Харків, 2016 – 73 с.
3. Регіональний менеджмент : конспект лекцій / укладачі: А. Ю. Жулавський, О. О. Павленко, Ю. А. Опанасюк, І. О. Тимченко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – 114 с.
4. Піддубна Л. І. Практикум з навчальної дисципліни "Державне та регіональне управління" для студентів галузі знань 0306 "Менеджмент та адміністрування" всіх форм навчання / укл. Л. І. Піддубна – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 48 с.
5. Романюк С. А. Розвиток регіонів у відкритій економіці: теорія, політика, практика : монографія / С. А. Романюк. – К. : НАДУ, 2013. – 408 с.
6. Гладій М. В. Реалізація регіональної політики на базі сучасного менеджменту і моніторингу / М. В. Гладій, М. І. Долішній, С. М. Писаренко // Регіональна політика: методологія, методи, практика / НАН України ; Ін-т регіон. дослідж. – Львів : [б.в.], 2001. – С. 538–556.
7. Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. – К. : УПФ, 1997. – 33 с.

Допоміжна

1. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС: порівняльний аналіз : посібник /Ж. Зіллер ; пер. В. Ковхун. – К. : Основи, 1996. – 419 с.
2. Керецман В. Ю. До проблеми правового регулювання регіонального розвитку в країнах Європи / В. Ю. Керецман. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/tppd/2008-4/R_2/09zovurr.pdf.
3. Куйбіда В. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи : зб. нормат.-прав. актів і наук.-аналіт. матеріалів з питань регіон. розвитку та простор. планування / В. Куйбіда, В. Негода, В. Толкованов. – К. : Вид-во “Крамар”, 2009. – 176 с.

4. Формування політики регіонального розвитку: досвід країн Центральної та Східної Європи в контексті вступу до ЄС. – К. : К.І.С., 2007. – 166 с.

5. Barca F. An agenda for a reformed Cohesion Policy: a place-based approach to meeting European Union challenges and expectations. Independent Report at the Request of Danuta Hbner, Commissioner for Regional Policy / F. Barca. – 2009. – 218 p.

6. Barca F. The Case for Regional Development Intervention: Place – Based Versus Place –Neutral Approaches / F. Barca, P. McCann, A. Rodriguez-Pose // Journal of Regional Science. – 2012. –Vol. 52. – N 1. – P. 134–152.

12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Закон України Про Державний бюджет України на 2020 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#n112>.

2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

3. Україна. Закон. Про захист економічної конкуренції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.